

חנוכה

חדש תשפ"ד

השבת הנרות היה חינוך המנוחה בכל יום

דבר אל אהרן ואמרתי אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות: (במדבר ח, טז) פרשת בהעלותך

דבר וגו' ואמרת. צריך לדעת למה כפל לומר דבר ואמרת, גם במלות שונות. ויתבאר על פי דבריהם ז"ל (לשון רש"י ע"פ תחומא ה, במדכ"ר טו ו) וזה לשונם: למה נסמכה פרשת מנורה לפרשת נשיאים, לפי שראה אהרן חנוכה נשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם חנוכה לא הוא ולא שצטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות ערב וצוקר וכו', עד כאן. הגה דבריהם ז"ל כריכין ביאור, מה נחמה זו עושה לחלשות דעתו של אהרן על חנוכה הנשיאים שלא היה בכלל, הלא אין מעשה המנורה מקביל לחנוכה. גם למה לא הגיח דעתו בכל הקרבת שוהא מקריב, תמידין ומוספין והקטורת. גם בהקרת החנוכה עצמה של כל הנשיאים הרי הוא המקריב, ולמה לא ריאהו אלא במנורה:

ויתיישב הענין בזה לב למה שאמרו במנחות בפרק שתי מדות דף פ"ח (ע"ב), וזה לשונם: כיצד עושה, מסלקן ומניחן בזה, ומקנחן בספוג, ונותן בהם שמן ומדליקן וכו', עד כאן. ולסברת החולק על סברא זו וסובר דקביעי נרות, סובר גם כן שהיו קנים שבהם נרות קבועים דקים, והיה כופפם למטה עד שהיה מטיבם ומקנחם, וחוזר חזקם כבראשונה, כדמוכח שם מדברי רש"י ד"ה של פרכים וכו'. ואני אומר, אינו הייתי שם הייתי מוכיח וזן לפנייהם מהכתובים ללא קביעי נרות וכו', עיין שם ראיותיו:

וכפי זה נשכיל כונת תשובת ה' למהרן, כי אהרן היה מתאמץ על חנוכה המזבח, והשיבו הקדוש ברוך הוא חייך שלך וכו', פירוש מעשה המנורה שמוריד הנרות ומניחן בזהוהל ומקנחם וחוזר ובונה אותם מחדש ומדליקה, הרי כל יום כעושה מעשה חדש, שמחנך הוא המנורה בכל הדלקה והדלקה. ואומרו 'מדליק ומטיב ערב וצוקר', ולא מצינו הדלקה אלא בערב, הרי אמרו במסכת תמיד (פ"ג מ"ט) כי נר מערבי צריך להיות

פניני וחידושי אור החיים הק'

גלות יון נגאלו בזכות יעקב

ובדרך רמז יתבאר הכתוב, על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (ח"א טו.) כי ארבעה גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, שני נגאלו בזכות יצחק, שלישי [גלון יון נגאלו] בזכות יעקב, והרביעי תלוי בזכות משה. **(פרשת תצוה,** שמות כז כ, ד"ה ויקחו אליך)

בנס חנוכה ראו מלאך שולף חרב

ונפלו לפניכם לחרב וגו' (פר' בחקותי, ויקרא כו ז). אומרו **לחרב,** פירוש תהיה נפילת האויבים לפני עם ה', כשיעור הנפילה אשר תהיה מהחרב. ובדרך רמז ירצה, על דרך אומרים במעשה נס בני חשמונאי (יוסיפון כג) שראה מלאך שולף חרב נגד האויב, והוא מה שרמז באומרו **ונפלו וגו' לחרב,** פירוש הנשולף מהמלאך:

דולק יומם ולילה, ובתורת כהנים (ויקרא כד ט) אמרו וזה לשונם: 'להעלות נר', נר מערבי דולק תדיר, מלאו שבעה, מדשנו ומדליקו ממזבח העולה, עד כאן. הרי שישנה להדלקה והטבה לילה ויום, ונמצא שמחנך בכל יום המנורה, והם לא חנכו אלא פעם אחת המזבח:

והוא מה שכל הכתוב במאמרו **דבר ואמרת, דבר** ליצור הצריך למטה, **ואמרת** מענה רך המיישב הדעת מחולשתה, שאמרנו שחלשה דעתו של אהרן, והשיבו כי שלו גדול וכו'. גם תתפרש תיבת **ואמרת,** לשון מעלה, על דרך אומרו (דברים ט ז) **את יי האמרת,** שהשיבו שלו מעולה מכולן:

וגם לסברת האומר קביעי נרות, הגה הוא אומר שהיו הקנים שבו הנרות דקים, שהיה יכול לכפוף ולהוריד הנרות למטה עד שיקנחם ולחזור להעלותם, ובאמצעות הקינוח וכו' יחשב כמחדש, והרי הוא מחנך בכל יום. ויתיישב ערך הכתוב עצמו כמו שכתבתי:

המנורה רומז לנשמות ישראל

וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה מקשה הוא כמראה אשר הראה יי את משה בן עשה את המנורה: (במדבר ח, טז) מאור החיים פרשת בהעלותך

ממקום אחד, והם ממזג אחד. זהו שאמר **מקשה,** ראה לומר היקף. וזה **מעשה המנורה מקשה וכו', עד ירכה** שהוא הפחות שבגוף, **עד פרחיה מקשה היא,** ראה לומר דומה דומה. **כמראה אשר הראה אלהים למשה,** מנשמות של מעלה דומות למנורה:

וגם כן אמר **דבר אל אהרן וכו' [בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה]** והם הקרבת תחת נפשות החוטאות, אל מול פני המנורה וכו', וכמו כן עושה מיכאל בעת עליית הנשמות, והתעוררות דלתתא התעורותא לעילא, ע"כ:

חבמינו ז"ל (מנחות כח-כט.) פירשו מה שפירשן. והרב הג"ל דרש בשבת גם כן, וכה התחיל לדבר: צריך לדעת ידידי נפשי, שהשכינה נקראת מנורה (ע"ז הדעת טוב פר' בהעלותך, ועי' תיקון"ז יג), וגם הנשמות שצאים מתחת כסא כבודו גם כן נקראים 'נר', דכתיב (משלי ו כג) **כי נר מלאך ותורה אור.** וידוע גם כן לכל, כי כמו שיש כהן גדול למטה כך יש למעלה, והוא מיכאל שר ישראל שמקריב לפני הקדוש ברוך הוא נשמות האלקים לפניו (זו"ח ח"א פא.).

ורמז לנו התורה במעשה המנורה, שכל נשמות ישראל באו

מתוך תוקף החושך מתגלה האור

פרך יי חילו ופעל ידיו תרצה מוחין מתנבים קמיו ומשנאיו מן יקובמו: (דברים לג, יא) פרשת ואת הברכה

ומשנאיו מן יקובמו. אומרו מן יקובמו, לדבריהם ז"ל (בד"ר כט ט) שנתבאר על מלכות יון שעתידה ליפול ביד בני חשמונאי. לזה אמר **ומשנאיו מן יקובמו,** פירוש אפילו מן הזמן עצמו שתהיה להם לשונאים קימה, וישראל שפלים, בזמן עצמו מוחין מתנבים קמיו וגו', וכן היה. ודבר זה היא הלכה בנס ופלא: